

Лаодикия — Үшінші нөмір

Ережелер қандай?

Jeff Pippenger

2023-08-30

«Біз өзіміз үшін христиандықтың нені құрайтынын, шындықтың не екенін, өзіміз қабылдап алған сенімнің қандай екенін, Киелі кітаптағы ережелердің не екенін — бізге ең жоғары биліктен берілген ережелердің қандай екенін — білуге тиіспіз». The 1888 Materials, 403.

Бірнеше жыл бойы Future for America Аян кітабындағы жеті қауымның тек елшілер заманынан дүниенің ақырына дейінгі қазіргі Израилдің тарихын ғана емес, сонымен бірге Мұса заманынан Степанды таспен ұрып өлтіруге дейінгі ежелгі Израилді де бейнелейтінін айқындап келеді. Адвентизмнің ізашарлары бұл ақиқатты үйреткен жоқ, бірақ олар осы ақиқатты орнықтыратын қағидаларды түсінді және қолданды. Иса соңын басталуынан айқындайды, әрі ежелгі Израил қазіргі Израилді бейнелейді. Сондықтан қазіргі Израилдің пайғамбарлық сипаттарының бір бөлігі болып табылатын кез келген ақиқат ежелгі Израилде де болған.

Миллериттер тарихына дейін жеті қауымға қатысты дәстүрлі христиандық көзқарас олардың Жоханның заманындағы Кіші Азиядағы нақты қауымдарды білдіретіні болатын. Дәстүрлі көзқарас сондай-ақ жекелеген қауымдарға берілген өсиет бүкіл христиандық тарих бойындағы әртүрлі қауымдарға арналған нақты өсиет ретінде де түсінілуі мүмкін екенін, әрі сол өсиет пен ескертулердің дәл өзі жеке мәсіхшілер үшін де арналғанын мойындады. Олар сондай-ақ жеті қауым шәкірттер заманынан бастап дүниенің ақырына дейінгі қауым тарихының жеті кезеңін білдіретінін де түсінді. Бұл көзқарастар Миллериттер тарихынан бұрын болған. Жеті қауымға қатысты Уильям Миллерден бұрын қалыптасқан және дәстүрлі көзқарасты құрайтын осы төрт түсініктің барлығы Киелі кітаптың «тарихшыл» түсіндірмесіне негізделген еді және солай болып қала береді. Құдайдың періштелері Уильям Миллерді дәл осы әдіснаманы қабылдауға жетеледі.

«Азиядағы жеті қауым — бұл Мәсіх шіркеуінің оның жеті күйіндегі тарихы, оның барлық иірімдері мен бұрылыстарында, барлық гүлденуі мен күйзелісінде, елшілер заманынан бастап дүниенің ақырына дейінгі кезеңдегі тарихы. Жеті мөр — жер бетіндегі билеушілер мен патшалардың шіркеуге қатысты істерінің, сондай-ақ сол уақыттың бәрінде Құдайдың Өз халқына жасаған қорғанышының тарихы. Жеті керней — жерге, немесе Рим патшалығына, жіберілген жеті ерекше әрі ауыр соттың тарихы. Ал жеті тостаған — Папалық Римге жіберілген соңғы жеті бәле. Осылармен араласа көптеген өзге оқиғалар да бар; олар салалық өзендер секілді өріліп еніп, пайғамбарлықтың ұлы өзенін толықтырады, ақырында бүкіл баяндау бізді мәңгіліктің мұхитына алып барып аяқталады.»

«Аян кітабындағы Жохан пайғамбарлығының жоспары, меніңше, осы. Ал осы кітапты түсінгісі келетін адам Құдай сөзінің өзге бөліктерін жан-жақты білуге тиіс. Бұл пайғамбарлықта қолданылған бейнелер мен астарлардың бәрі осы кітаптың өзінде түсіндірілмейді; оларды өзге пайғамбарлардан тауып, Жазбаның басқа орындарында түсіндіру керек. Сондықтан кез келген бір бөлікті анық түсіну үшін, Құдай бүкіл Жазбаны зерттеуді мақсат еткені айқын.» William Miller, Miller's Lectures, volume 2, lecture 12, 178.

Уайт әпке Миллер ұстанған «тарихшыл» көзқараспен келісіп, оны қолдады, бірақ ол Аян кітабына Миллер көрмеген тереңірек түсінік қосты, өйткені Миллер қасиетті орынның шын мәнінде не екенін танымаған еді. Ол қасиетті орынды жер деп түсінді. Уайт әпке Иса Аян кітабында бейнеленген алдын ала айтылғандарды ұсынғанда, Мәсіх мұны көктегі Бас діни қызметкер ретіндегі Өз қызметімен тығыз байланыста жүзеге асырып тұрғанын таныды.

Жохан бұрылып, Мәсіхті көргенде, Ол діни қызметкерлік киіммен шамдалдардың арасында жүр еді, ал шамдалдар қасиетті орында орналасқан; сондықтан бұл Оның көкке көтерілгенінен кейінгі, бірақ 1844 жылы Ең Қасиетті Орынға кіргеніне дейінгі тарих кезеңіне қатысты. Миллер бұл шындықтың маңызын түсіне алмас еді. Сол сияқты Тиндаль да, Лютер де, Жон Уиклиф те, не ертедегі реформаторлардың ешқайсысы да оны түсіне алмас еді. Ақиқат ілгерілей ашылады, кемел күнге дейін барған сайын жарығырақ және одан да жарығырақ нұр шашады.

Робинсон мен Роджер Уильямс соншалықты асқақ түрде жақтаған ұлы қағида — ақиқаттың ілгерілеуші екендігі, әрі мәсіхшілер Құдайдың киелі сөзінен жарқырап түсуі мүмкін бүкіл нұрды қабылдауға әзір тұруы керектігі — олардың ұрпақтарының назарынан тыс қалды. Америкадағы протестанттық шіркеулер, сондай-ақ Еуропадағылар да, Реформацияның игіліктерін қабылдауда соншалықты зор ілтипатқа ие бола тұра, реформалар жолымен ілгері баса алмады. Анда-санда жаңа ақиқатты жариялап, ұзақ уақыт қастерленген адасушылықты әшкерелеу үшін бірнеше адал адам шыққанымен, көпшілік, Мәсіхтің күндеріндегі яһудилер немесе Лютер заманындағы папашылдар сияқты, әкелері қалай сенсе, солай сенуге және олардың қалай өмір сүрсе, солай өмір сүруге қанағаттанды. Сондықтан дін қайтадан сыртқы рәуішшілдікке азғындады; әрі егер шіркеу Құдай сөзінің нұрымен жүруін жалғастырғанда, шетке қағылар еді деген қателіктер мен ырымшылдықтар сақталып, қастерленді. Осылайша Реформация тудырған рух біртіндеп өшіп, ақырында протестанттық шіркеулерде де, Лютер заманындағы Рим шіркеуіндегідей дерлік, реформаның қажеттілігі туды. Дүниешілдік пен рухани мең-зеңдік сол күйінде болды, адамдардың пікірлеріне соған ұқсас құрмет көрсетілді, әрі Құдай сөзінің ілімдерінің орнына адами теориялар қойылды.» «Ұлы күрес», 297-бет.

Егер ақиқаттың тарих бойы біртіндеп ашылып отыратыны мойындалмаса, онда осы соңғы ұрпақтағы қандай да бір жаңа нұрдың маңызын тану, әбден мүмкін, мүмкін болмай қалады. Адам «ақиқаттың» ілгерілеуші сипатын түсінуді тоқтатқан сәтте-ақ, ол автоматты түрде салт-дәстүрлерге, әдет-ғұрыптарға және құлаған адамзаттың жетекшілігіне сүйене бастайды.

Миллер қолданған әдіснама — елшілерден басталған киелі кітаптық ақиқаттың дамуы туралы куәлікті баяндайтын бүкіл пайғамбарлық желі арқылы өтетін бір белес. Алайда Миллермен бейнеленген осы белестен біз соңында соған сәйкес келетін бір баламаны талап ететін бастаманы көреміз. Көпшілік бұл шындықтарды ешқашан түсінбейді, бірақ Шайтан туралы олай деуге болмайды.

Шайтан көктегі бүлігінен бастап ақиқатқа және оның дамуына қарсыласып келді. Тарихта реформаторлар Киелі кітапты қалай зерттеу керектігін айқын түсіне бастаған кезеңге жеткенде, шайтан әрдайым істейтіні сияқты, жалған баламаларды енгізді. Ақиқатты қолдан бұрмалау жөніндегі оның әрекетінің тарихи айғақтары Рибера мен Луи де Алькасар сияқты иезуиттердің өздерінің жалған әдіснамасын дәл Аян кітабына қарсы бағыттағанын көрсетеді. «Претеризм» деп аталатын бұрмаланған әдіснама екінші және үшінші ғасырларда сол жалған әдіснаманың екі негізгі өкілінен бастау алды. Соның бірі — Кесариялық Евсевий (260–339), екіншісі — Петтаулық Викторин (шамамен 304 жылы қайтыс болған). Осы екі ертедегі тарихи тұлға да Аян кітабы Рим империясы дәуірінде атағы жаман император Нерон сияқты тарихи тұлғалардың заманында орындалды дегенді меңзейтін әдіснаманы насихаттады.

Он тоғызыншы ғасырда Біріккен Патшалықтан шыққан Джон Дарби (1800–1882) біз бұған дейін анықтаған Скофилд анықтамалық Киелі кітабы деп аталатын троян атының Киелі кітабының төменгі ескертпелеріне де енгізілген тағы бір шайтандық әдіснаманы ұсынды. «Диспенсационализм» — тарихты және Құдайдың адамзатпен өзара әрекетін әртүрлі айқын кезеңдерге, яғни «диспенсацияларға», бөліп қарайтын, сол кезеңдердің әрқайсысында Құдай Өз жоспарын әртүрлі жолмен жүзеге асырады деп түсіндіретін теологиялық жүйе. Мен мұны осы тұста атап өтемін, өйткені бұл — Дарби өзінің шайтандық идеяларын таратқан сол аймақтан шыққан дауыстар арқылы Future for America қозғалысына енгізілген жалғандықтардың бірі. Future for America-ға қарсы шыққан Дарбидің идеяларына қазіргі заманғы «woke» деп аталатын қозғалыстың философиясы қоса ерді; бұл қозғалыс Француз революциясы бейнелеген сол анархияны және Содом мен Гомора бейнелеген сол жүгенсіздікті насихаттайды.

Бүгінде қазіргі Адвентизмнің теологтары Киелі кітаптың ақиқаттарын бөліп-жаруға негізделген, әрі Киелі кітапты да, Пайғамбарлық Рухын да әлсіретіп, жоққа шығару үшін қолданылатын екіжақты библиялық түсіндіру жүйесін пайдаланады. Олар адамдарды не библиялық тілдердің мамандары, не библиялық тарихтың мамандары деп жіктейді. Осылайша, бүгінгі Адвентизмнің теологтары Лаодикеялық Адвентизмнің санасын не Құдай Сөзін құлаған адамның тарихты түсінуіне сүйеніп, не құлаған адамның тілді түсінуіне сүйеніп түсіндіру арқылы билеп-төстейді. Қазіргі кезде қателіктің осы көріністері — сіз қазір оқып отырған хабарға шабуыл жасау үшін жиі қолданылған осы көріністер — Француз революциясының символизмін қарастырған кезде осы мақалаларда бұдан әрі де сөз болады. Шайтан тірі, әрі өз уақытының қысқа екенін біледі. Миллердің қағидаларының соңғысы, он төртінші қағида, мынадай абзацпен аяқталады.

«Біздің мектептерімізде оқытылатын дінтану ілімі әрдайым қандай да бір сектанттық сенім ұстанымына негізделеді. Бос сананы алып, оған осындай нәрсені сіңіру жарасар, бірақ оның соңы әрқашан соқыр сенімге апарады. Еркін сана ешқашан өзгенің көзқарастарымен қанағаттанбайды. Егер мен жастарға дінтанудан тәлім беретін ұстаз болсам, әуелі олардың қабілеті мен ой-санасын танып-білер едім. Егер бұлар жақсы болса, мен оларды Киелі кітапты өздері үшін зерттеуге жетелеп, дүниеге игілік жасау үшін еркін күйде аттандырар едім. Ал егер олардың өз ой-санасы болмаса, мен оларға өзгенің ой-санасын таңбалар едім, маңдайларына «соқыр сенім иесі» деп жазып, оларды құлдар ретінде аттандырар едім!» William Miller, Miller's Works, volume 1, 24.

Аян алушы Жохан өмір сүргеннен кейінгі кезеңде және Реформация дәуірінде Шайтан шынайы киелі кітаптық талдауды шатастырып, жою үшін жалған пайғамбарлық әдіснамаларды белсенді түрде тудырып отырды. Осы тарихи деректерде кейде назардан тыс қалатыны — сол шайтандық әдіснамалардың бәрі тікелей басқа ешбір кітапқа емес, тек Аян кітабына қарсы бағытталғаны. Шайтандық шатасуды таратушылардың әрқайсысының нысанасы да сол кітап болды. Аян кітабы әрдайым Шайтанның нысанасы болып келді. Шайтан соғыс ашуға тиіс кітаптың дәл осы Аян кітабы екенін біледі. Біз осы шындықты танығанда, тағы бір елеусіз шындықты да тани аламыз; алайда ол басқа бір маңызды шындықтың тасасында қалып қояды.

Иезуиттердің жалған методологиясы Рим шіркеуінің папасы Киелі кітап пайғамбарлығындағы антихрист екені туралы айқын түсініктің қалыптасуына жол бермеу үшін көзделді. Әрбір протестант реформаторы бұл ақиқатты танып, оны айқындап көрсетті. Сондықтан, өткен замандарда Рибера мен Луис де Алькасар сияқты адамдардың шынайы тарихы ауызша да, баспа арқылы да көпшілікке ұсынылған кезде, Рибера мен Луис де Алькасар сияқты адамдардың тарихы “күнә адамы” туралы дұрыс түсініктің алдын алуға бағытталған шайтандық әрекеттерді көрсету мақсатында пайдаланылды. Осы шайтандық методологиялардың енгізілу мақсатын әшкерелейтін жазбаша не ауызша куәліктер қамтыған шегінде дұрыс, бірақ Шайтан Рим папасын антихрист ретінде айқындайтын Киелі кітаптағы дәлелдерді ғана емес, одан да кеңірек нәрсені жасыруға тырысты.

Аян кітабында жалған библиялық түсіндіру жүйелері тудырған шатасумен бүркемеленіп келген ақиқаттар бар; бұл жүйелер саны алты жүз алпыс алты болатын адамның тақырыбынан тыс жатыр. Сол ақиқаттардың бірі, сөзсіз, жеті қауым өз дамуының барынша толық көрінісінде ұғынылған кезде бейнеленетін ақиқат болып табылады. Жеті қауымның ішінде 2001 жылғы 11 қыркүйекте басталған және жексенбілік заң дағдарысымен аяқталатын тарихқа тікелей сөйлейтін ақиқаттар бар. Шайтан осы нұрдың көміліп қалуын көздеп келді, әрі ол Аян кітабындағы бірнеше ақиқат жауһарларын, тек Рим папасын антихрист ретінде анықтауды ғана емес, көмескілеу үшін шайтандық әдістемелерді ойлап тапты.

538 жылы “күнә адамы” ашылмай тұрып, Евсевий мен Викторинус секілді адамдар папалық биліктің көтерілуін көмескілеу мақсатымен Аян кітабына қарсы шықты. Кейінірек тарих барысында Мәсіх Тиатраға берген уәдесін орындап, реформацияның таң жұлдызын

(Уиклифті) алып келді, ал содан кейін Шайтан өзінің шайтандық ісін қорғап, жалғастыру үшін тарихтағы екі көрнекті тұлғаны шығарды. Сынақ мерзімі жабылардың дәл алдында Аян кітабының құпиясы ашылған кезде шарықтау шегіне жететін шындықтың дамуы жөніндегі ұзаққа созылған соғыс Миллер ешқашан танымаған, сондай-ақ Уайт қарындас та танымаған жеті қауымнан түсетін нұрды қамтиды; бірақ Миллер де, Пайғамбарлық Рухы да жаңа нұрды қолдайтынын оңай көрсетуге болады, өйткені жаңа нұр ешқашан ескі нұрға қайшы келмейді.

«Бізде ақиқаттың бар екені — шындық, әрі біз шайқалмайтын ұстанымдарды табандылықпен берік ұстауымыз керек; бірақ Құдай жіберуі мүмкін қандай да бір жаңа нұрға күдікпен қарамауымыз және: “Шынын айтқанда, бізге осы уақытқа дейін қабылдап, орныққан ескі ақиқаттан өзге тағы қандай да бір нұр қажет екенін көріп тұрған жоқпыз”, — деп айтпауымыз керек. Біз осы ұстанымды сақтап тұрған кезде, Адал Куәгердің куәлігі біздің жағдайымызға өзінің әшкерелеуші сөгісін қолданады: “Сен өзіңнің бейшара, мүсәпір, кедей, соқыр әрі жалаңаш екенінді білмейсің”. Өздерін баймыз, дүние-мүлкіміз артты, ештеңеге мұқтаж емеспіз деп сезінетіндер Құдай алдындағы өздерінің шынайы күйіне қатысты соқырлық жағдайында, бірақ оны өздері білмейді». Review and Herald, August 7, 1894.

Жаңа нұрды сынаудың негізгі өлшемі — оның орныққан ақиқатқа қайшы келетін-келмейтіні және іргелі ақиқаттарды берік сақтайтыны.

«Құдайдың құдіреті ненің ақиқат екеніне куәлік еткенде, сол ақиқат мәңгілікке ақиқат болып тұруға тиіс. Құдай берген нұрға қайшы келетін кейінгі жорамалдарға жол берілмеуге тиіс. Адамдар Киелі Жазбаның өздері үшін ақиқат болып көрінетін, бірақ ақиқат емес түсіндірмелерімен шығады. Осы уақытқа арналған ақиқатты Құдай бізге сеніміміздің іргетасы етіп берді. Ақиқаттың не екенін бізге Ол Өзі үйретті. Бірі шығады, сосын тағы бірі, Құдай Өзінің Киелі Рухының айқын дәлелі арқылы берген нұрға қайшы келетін жаңа нұрмен шығады». Selected Messages, book 1, 162.

Жохан онда қамтылған хабарларды жазып алған кезден бастап, Аян кітабы Шайтанның шабуылының нысанасы болып келді. Иса былай деді:

Ал көздерің бақытты, өйткені олар көреді; құлақтарың да бақытты, өйткені олар естиді. Өйткені сендерге шындығын айтамын: көптеген пайғамбарлар мен әділ адамдар сендердің көріп тұрғандарыңды көруді қалады, бірақ көрмеді; сендердің естіп тұрғандарыңды естуді қалады, бірақ естімеді. Матай 13:16, 17.

Көру мен естуге байланыстырылған игілік — Иса Мәсіхтің Аяны туралы хабарды түсінудің игілігі. Жохан хабарды көріп, еститін “соңғы күндердегі” адамдарды бейнелеген кезде, ол Жәбірейіл періштеге тағзым ету үшін жерге жығылды, ал Жәбірейіл сол сәтте-ақ Жоханға бұлай істемеуді ескертті.

Мен, Жохан, осы нәрселерді көріп, естідім. Естіп, көргенімнен кейін, маған осы нәрселерді көрсеткен періштенің аяғының алдына бас ұрып, тағзым етпек болдым. Сонда ол маған: «Олай етпе; өйткені мен сенің қызметтесіңмін, пайғамбар

бауырластарыңның да, осы кітаптың сөздерін ұстанатындардың да қызметтесімін. Құдайға табын»,— деді. Аян 22:8, 9.

Жәбірейіл де, Жохан да — жаратылған болмыстар; сондықтан олар тек Жаратушыға ғана ғибадат етуге тиіс. Көптеген пайғамбарлар мен әділ адамдар, соның ішінде періштелер де, дүниенің ақырында Қараңғы түндегі айқайдың хабары қайта жарияланғанда, оны «көруді» және «естуді» аңсаған.

«Мәсіх былай деді: “Көздерің бақытты, өйткені олар көреді; құлақтарың бақытты, өйткені олар естиді. Сендерге шындығын айтамын: көптеген пайғамбарлар мен әділ адамдар сендердің көріп тұрғандарыңды көруді қалады, бірақ көре алмады; сендердің естіп тұрғандарыңды естуді қалады, бірақ ести алмады” [Matthew 13:16, 17]. 1843 және 1844 жылдары көрінген нәрселерді көрген көздер бақытты.»

«Хабар берілді. Ал бұл хабарды қайта жариялауда еш кідіріс болмауы тиіс, өйткені заманның белгілері орындалып жатыр; қорытынды іс атқарылуға тиіс. Қысқа уақыттың ішінде ұлы іс жүзеге асады. Жуырда Құдайдың тағайындауымен бір хабар беріліп, ол қатты айқайға ұласады. Сонда Даниял өз үлесінде тұрып, өз куәлігін береді». Manuscript Releases, volume 21, 437.

Әділ адамдардың (Жоханның) және олардың өзге қызметтестерінің (періштелердің) көруді қалағаны — Құдайдың салтанатымен жер нұрланатын кезде Адвентизмнің соңында Түн ортасындағы айқайдың түпкілікті орындалуы еді. Кейінгі жаңбырдағы биліктің сол соңғы көрінісі Иса Мәсіхтің Аянының мөрінің ашылуы арқылы жүзеге асырылады.

Осы құтқарылу туралы сендерге келуге тиісті рақым жөнінде алдын ала пайғамбарлық еткен пайғамбарлар мұқият сұрастырып, ынтамен зерттеді. Олар өздеріндегі Мәсіхтің Рухы Мәсіхтің азап шегулерін және содан кейін келетін салтанатты алдын ала куәландырғанда, Ол қандай уақытты немесе уақыттың қандай сипатын білдіргенін зерттеді. Оларға бұл нәрселермен өздеріне емес, бізге қызмет етіп жүргендері ашылды; ал бұл нәрселер енді көктен жіберілген Киелі Рух арқылы сендерге Ізгі хабарды уағыздағандар арқылы сендерге жария етілді; періштелердің өзі де осы нәрселерге үңіліп қарауды аңсайды. Сондықтан ой-саналарыңның белін буып, сергек болыңдар және Иса Мәсіхтің аян етілуі кезінде сендерге әкелінетін рақымға ақырына дейін үміт артыңдар. 1 Петір 1:10–13.

Пайғамбарлар, әділ адамдар мен періштелер Түн ортасындағы Айқайдың ақырғы орындалуы кезінде төгілетін “рақым” — яғни Құдайдың құдіреті — құйылатын заманда өмір сүруді аңсаған. Сол “рақым,” яғни Құдайдың жаратушы құдіреті, Иса Мәсіхтің Аяны ашылған кезде адамдарға жеткізіледі. Шайтан Құдайдың жаратушы құдіретін Оның халқына жеткізудің жолы Аян кітабында ашылатын хабар арқылы іске асатынын біледі; сондықтан да оның ең жоғарғы күш-жігері Аян кітабында қамтылған нұрды шатастыруға, басып-жаншуға және бүркемелеуге бағытталған. Ол нұр жай ғана күнә адамының кім екенін айқындау емес, өйткені бұл ақиқат бірнеше ғасыр бұрын барлық протестант реформаторлары тарапынан толық құжатталған болатын.

Иеміздің күнінде мен Рухта болдым, сонда артымнан кернейдің үні секілді зор дауысты естідім. Ол: «Мен Альфамын және Омегамын, Біріншімін және Соңғымын; көргенінді кітапқа жаз да, Азиядағы жеті қауымға жібер: Ефеске, Смирнаға, Пергамға, Тиатираға, Сардиске, Филадельфияға және Лаодикеяға»,— деді. Мен өзіммен сөйлескен дауысты көру үшін бұрылдым. Бұрылып қарағанымда, жеті алтын шамдалды көрдім; ал жеті шамдалдың ортасында аяққа дейін түсетін киім киген, кеудесін алтын белбеумен буынған Адам Ұлына ұқсас Біреу тұр екен. Оның басы мен шашы жүндей аппақ, қардай ақ еді; көздері от жалынындай; аяқтары пеште қыздырылып тазартылған жалтыраған жездей; даусы көп сулардың шуылындай еді. Оның оң қолында жеті жұлдыз болды; аузынан екі жүзді өткір семсер шығып тұрды; ал жүзі бар күшімен жарқыраған күндей еді. Оны көргенімде, өлі адамдай болып, аяқтарының алдына құладым. Сонда Ол оң қолын үстіме қойып, маған былай деді: «Қорықпа; Мен Біріншімін және Соңғымын. Мен Тірімін; өлі болған едім, міне, мәңгілік мәңгі тірімін, Аумин; әрі тозақ пен өлімнің кілттері Менде. Ендеше көргендеріңді, қазіргі болып жатқан нәрселерді және бұдан кейін болатын нәрселерді жаз». Аян 1:10–19.

Адвентизм «тарихилық» әдіснамасын ұстанып тұрған кезде, олар Аянның екінші және үшінші тарауларындағы барлық қауымдардың соңғы қауымда қайта көрініс табатынын мойындады. Өкінішке қарай, он тоғызыншы ғасырдың соңына қарай-ақ Шайтан адвентизмнің көзін қасиетті әдіснамаға, сондай-ақ «пайғамбарлықтың ұлы ақиқаттарының сақтаушылары» ретіндегі өз жауапкершіліктерінің ажырамас бөлігі болып табылатын қорғауға және оны іс жүзінде ұстануға жұмдыра бастаған еді. Адвентизмде бұл әдіснама шетке ысырылып жатқанның өзінде, қасиетті әдіснаманы қолданғандар әлі де болды. Біз «Патмос көріпкелінің хикаясы» кітабын барлық қауымдарды Лаодикияның тарихына қолданудың пайғамбарлықтың дұрыс қолданылуы екенінің айғағы ретінде пайдаланамыз. Төменде мен меңзеп отырған ойды айқындайтын сол кітаптан үзінділер берілген.

«Есте сақталуға тиіс: Ефес, Смирна және Пергамның тәжірибесі Мәсіхтің екінші келуінің алдындағы соңғы қауымда қайталанатыны сияқты, Тиатираның тарихының да соңғы ұрпақта өзіне сәйкес баламасы болады». Stephen N. Haskell, *Story of the Seer of Patmos*, 69.

Хаскелл алғашқы төрт шіркеудің тәжірибесі қайталанатынын, немесе өзі айтқандай, «соңғы ұрпақта соған сәйкес келетін көрінісі болады» деп орынды көрсетеді.

«Ол сынақты қолданды, бірақ бәрі де дүниенің өз Құтқарушысын қарсы алуға тиіс уақыты ретінде 1843 жылға нұсқады. Мәсіхтің алғашқы келуі кезінде халықтың жағдайы енді қайтадан қайтalandы». Stephen N. Haskell, *Story of the Seer of Patmos*, 75.

Хаскелл Уильям Миллердің 1843 жылды Мәсіхтің Екінші келуі деп айқындағаны туралы айтып, алғашқы келудің жағдайлары миллершілердің дәуірінде қайталанғанын көрсетеді. Хаскелл дұрыс айтқан, әрі Уайт әпке Миллердің өзін Жақия шомылдыру рәсімін жасаушымен бейнеленгенін растайды.

«Шомылдырушы Жақия Исаның алғашқы келуін жар салып жариялап, Оның келуіне жол дайындағаны сияқты, Уильям Миллер де және оған қосылғандар да Құдай Ұлының

екінші келуін жариялады». Early Writings, 229.

Хаскел тіпті Пергам тарихы кезеңінде (христиандықтың пұтқа табынушылықпен ымыраға келуін бейнелейтін үшінші шіркеу) бесінші шіркеу — Сардис тарихының қайталанғанын да атап көрсетеді.

«Пергам тарихында христиандық пұтқа табынушылық өлді деп ойлаған бір кезең болды; бірақ шын мәнінде, сырттай жеңілгендей көрінген сол дін жеңіске жеткен еді. Шомылдыру рәсімінен өткен пұтқа табынушылық шіркеудің ішіне енді. Сардис дәуірінде бұл тарих қайтадан қайталанды». Stephen N. Haskell, Story of the Seer of Patmos, 75, 76.

Сардис — Реформация дәуіріндегі шіркеу еді; ол оянып, папалықтың шайтандық адасуларына қарсы наразылық білдірді, бірақ өз істері аяқталмай жатып-ақ, олар Римге қайта орала бастады. Олар Пергам шіркеуі секілді папалық өлді деп ойлады, алайда шын мәнінде, ол әлі де тірі еді. Хаскелл сондай-ақ қалдық шіркеудің үстіне «өткен барлық ғасырлардың жинақталған сәулелері» түсетінін де атап көрсетеді.

«Осы соңғы қауымға — қалдыққа — өткен барлық дәуірлердің жинақталған сәулелері нұрын шашады». Stephen N. Haskell, Story of the Seer of Patmos, 69.

Мен Хаскелл жеті қауым бейнелейтін үдемелі тарихтың ежелгі Израилдің тарихында да орындалғанын таныды деп айтып тұрған жоқпын, бірақ ол «өткен барлық ғасырлардың жинақталған сәулелері» «соңғы қауымның» үстіне «жарқырайды» деп жазғанда, осы ақиқатты сөзсіз қолдайды. Ежелгі Израил «өткен ғасырлардың» «сәулелеріне» кіреді. Ол ежелгі Израил тарихындағы жеті қауымның символикасын тану үшін қажет қағидаларды қолдағанымен, сол рәміздерде берілген параллельдерді қаншалықты терең танығанына мен сенімді емеспін. Сондай-ақ мен оның жеті қауым бейнелейтін тарихтардың бұдан да маңызды бір қырын — біз қазір соған қарай бет алып келе жатқан қырын — танымағанына да нық сенімдімін.

Біз бұл ақиқатты келесі мақаламызда қарастырамыз.